Pr. Constantin Catana

Părintele Ioanichie Bălan

cel cu Hristos în inimă și niciodată singur

Cuvânt înainte

Având vii în inimă şi în minte sfaturile Părintelui Ioanichie Bălan de la Sfânta Mănăstire Sihăstria, judeţul Neamţ, fără binecuvântarea cuiva, am avut îndrăzneala să plec către orizonturi aflate dincolo de prezent şi să-l aduc către inimile noastre pe cel ce a fost între marii duhovnici şi şi-a filtrat viaţa prin rugăciune şi smerenie – Avva Ioanichie.

Îmi cunosc prea bine neputinţele în ce priveşte scrisul şi, totuşi, încerc, şi de data asta, să mă întorc în trecut, să scot din buzunarul inimii mele încă un chip frumos de călugăr autentic, care

s-a remarcat prin calităţi intelectuale şi sufleteşti şi, nu întâmplător, m-am angajat să-i conturez chipul în acest moment de libertate.

Părintele Ioanichie a fost călugărul, slujitorul lui Dumnezeu, „întreg“ în tot ceea ce a întreprins, un „model“, nu al îndreptăţirii proprii şi nici al mulţumirii de sine, ci în lucrarea virtuţilor, şi care a privit mereu spre ceilalţi, pentru a ilustra demnitatea slujirii monahismului, cu asumarea unei slujiri dezinteresate.

Nu s-a plâns niciodată că şi-a pierdut singurătatea, adică şansa confruntării raţionale cu sine, pentru că era mereu în căutarea pustiului, prin cuvintele Sfinţilor Părinţi şi ale marilor Cuvioşi duhovnici, pe care i-a aşezat în scrierile sale, în duhul unei oralităţi scripturistice, şi care au ajuns pe rafturile multor biblioteci din lumea noastră, dar mai ales în inimile celor dornici de mântuire: *Patericul Românesc, Convorbiri Duhovniceşti,*

Vetre de Sihăstrie românească, Vieţile Sfinţilor pe cele douăsprezece luni ale anului, cât şi alte lucrări care sunt ca nişte cronici ale unui trecut istoric.

În toate lucrările sale, Părintele Ioanichie ne pune în faţa ochilor duhovniceşti pe marii Cuvioşi, pe care i-a scos din adâncuri de vremi, la consfătuiri îndreptătoare de drum. Astfel, a mobilizat prezentul cu sfaturile lor, a potrivit viitorul, arătându-ne că „tot ce există vine de la Dumnezeu şi se întoarce la Dumnezeu. şi că „frumosul în sine este frumosul lui Dumnezeu".

Prin tot ce a scris, n-a urmărit să-şi consolideze imaginea de scriitor, ci să fie în duhul iubirii lui Hristos şi să aşeze, la inima omului, trimful credinţei creştine, astfel împlinindu-şi menirea de mărturisitor al Adevărului, urmând poruncile lui Dumnezeu şi dovedind că românii, la nivel sufletesc, sunt un neam ales. Iar cel ce cunoaşte cât de cât elementele credinţei ortodoxe va înţelege suficient

de bine că Arhimandritul Ioanichie, prin materialul publicat, s-a aplecat cu grijă asupra unor credincioşi mai plăpânzi, pentru a-i aşeza pe temelia de nezdruncinat, care este „dragostea de Dumnezeu“, ce zămisleşte puteri creatoare în sufletul omului. Şi, în aceeaşi măsură, a arătat, să se ştie, că credinţa este o luptă cu răul din noi şi cu răul din ceilalţi, luptă pe care omul trebuie să o presimtă şi pentru care trebuie să fie pregătit, prin trăire religioasă, care dă vieţii un sens mai înalt. Căci e grozav să te ştii sub protecţia lui Dumnezeu, adică a trăi legile Evangheliei şi a le stăpâni cum trebuie. Şi eu pun în faţa cititorului acest chip de monah, care a fost stăpân pe sine, nu şi-a deplâns durerea, necazurile, suferinţa vieţii, ci a deplâns, adesea, starea oamenilor, a fiilor săi duhovniceşti, pe care îi îndemna la limpezirea sufletului.

Părintele Ioanichie, cel iubitor de „Cuvânt Bun“, nu a fost un fals pios într-o lume atee, materialistă, ci a avut

curaj să arate că „trăirea în Hristos înseamnă a rămâne neclintit în Credinţa Ortodoxă“. Deci, neobosit, printre morminte, pe cărări înguste şi prăpăstii, a căutat graiul timpului trecut şi sfintele cuvinte din pustii ale unor Sfinţi Părinţi, în care vibrează forţa smereniei în spaţiul tradiţional al Ortodoxiei. El a fost acea făptură duhovnicească, chipul cel mai sigur, care n-a îmbrăcat haina monahală până când nu şi-a verificat propriile gânduri şi simţiri.

Pentru materialul adunat spre a fi publicat, Părintele Ioanichie Bălan a trebuit să bătătorească fără oprelişte munţi, podişuri, dealuri şi poteci din Moldova, Muntenia şi Transilvania, împlinindu-şi, în acelaşi timp, şi trebuinţele spirituale, pentru a nu se risipi din lumina lui Hristos. Apoi, mai spun că cel vrednic de pomenire, duhovnicul sârguincios – Arhimandritul Ioanichie Bălan, prin scrierile sale, a reuşit să definească şi să lămurească problema credinţei şi a evlaviei, în

continuă mişcare, pentru ca omul să nu mai cadă în păcatul greu, al „hulirii lui Dumnezeu“, şi să se ţină cu tărie de Biserica Ortodoxă, al cărei Cap este Hristos, Dumnezeul nostru. Şi tot el a fost cel despre care putem spune că în enunţările şi constatările sale a căutat să scoată în evidenţă adevăruri de mult uitate, de prin schiturile şi mănăstirile româneşti. Şi, prin cercetarea sa amănunţită, a pus în faţa ochilor cititorului experienţe duhovniceşti ale unor sihaştri şi duhovnici cu bun nume.

Prin urmare, portretul său rămâne frumos colorat în cuvinte vii şi adevărate şi cei care l-au avut duhovnic, sfătuitor sau prieten cred că nu regretă, căci duhul i-a fost plin de râvnă şi de dragoste pentru Biserică şi Hristos. Sfaturile, cuvintele sale sunt, şi astăzi, oglinda în care licăreşte speranţa pentru zile bune, cu viaţă în Hristos. Şi mai putem spune cu îndreptăţire că, din cuibul de pioşenie creştină, Mănăstirea Sihăstria, pe lângă cele câteva nume

de mare rezonanţă, rămâne în vrednică pomenire şi Părintele Ioanichie Bălan.

La Praznicul Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena, 2016

Părintele Stavrofor Constantin Cătană din Sfânta Mănăstire Văratic

Părintele Ioanichie Bălan – cel cu Hristos în inimă şi niciodată singur

Dacă ne aruncăm ochii pe rafturile librăriilor din ţara noastră, vedem sumedenie de lucrări ce vin înspre noi şi care ascund în ele frumuseţi negrăite, dar şi bănuială şi incertitudine. Negreşit, şi-n sfintele mănăstiri de pe pământul binecuvântat al României, în magazinele-pangar găsim, de asemenea, o mulţime de cărţi; în unele, aflăm lucrul lacrimilor, în altele, lucrul smereniei, al răbdării, al postirii, al teologhisirii, dar şi ecoul unei vieţi sfinţite ale unor mari cuvioşi, care,

prin suspinurile lor tăcute, L-au cuprins pe Dumnezeu.

O personalitate în peisajul literar al teologiei, o conştiinţă creatoare, însetată de cunoaşterea „Adevărului“ şi al mărturisirii lui, cel cu forţe lăuntrice excepţionale, simbol al monahismului autentic a fost şi Arhimandritul Ioanichie Bălan, din Sfânta Mănăstire Sihăstria, judeţul Neamţ. Prin poarta cerului, situată în vârful muntelui Sihăstria, pentru monahii de acolo, Părintele Ioanichie a ieşit înspre lume „cu pâlpâit de veghe sfeşnic“, prin cuvânt şi scris, pentru a rămâne, şi după trecerea în veşnicie, un călător la marginea umbrei, dar nu pentru cântarul comparaţiei, ci ca o nevoie de proprie valoare, care a aşezat în inima multor creştini „globul de foc al dumnezeirii“, cât şi viaţa „zvârcolită“ a sfinţilor de peste an, pentru care ochiul rugătorului lăcrimează trudit.

Pentru felul în care şi-a înţeles rostul de monah şi slujitor al Bisericii şi pentru cum şi-a materializat idealul

întru slujirea sa, urmărindu-i potecile vieţii (o bucată de vreme fiindu-mi coleg de facultate şi un bun sfătuitor), nu fac altceva decât să evidenţiez câteva momente din drumul existenţei celui care a fost o permanentă lumină, pe cărările întortocheate „din susul vremii trecute“. Au spus şi alţii, mai spun şi eu că Sfânta Mănăstire Sihăstria se numără printre mărturiile vrednice ale trecutului, care a primit, la sânul ei bun, pe mulţi dintre cei care au dorit să intre în cinul monahal şi să-şi aplece fruntea pe lespezile altarului său de închinare. Aici, şi Părintele Ioanichie Bălan, care a văzut lumina vieţii în satul Stăniţa, Neamţ, şi-a propus să se hrănească din comoara trecutului istoric al acestei mănăstiri, alături de mari cuvioşi cu viaţă pilduitoare, conştienţi de rostul lor, care şi-au împletit întreaga viaţă cu iubirea de Dumnezeu şi cu rugăciunea. A părăsit casa părintească şi toate bucuriile tinereţii, pentru viaţa îngerească şi pentru a culege florile din grădina Raiului.

Mănăstirea Sihăstria a fost pentru marele înduhovnicit, Părintele Ioanichie, răsadniţa duhovnicească unde a crescut, s-a format şi a trăit, lăudând puterea cea nemărginită a lui Dumnezeu şi unde mângâierea, necazurile şi durerea erau cercetate prin canoane şi sfaturile marilor cuvioşi. Însă, pentru Părintele Ioanichie, nici frumuseţile naturale, şi nici bogăţia podoabelor sfinte nu erau comoara inimii lui, ci mâna lui Dumnezeu, care i-a şlefuit viaţa şi credinţa. Mănăstirea şi mângâierile ei duhovniceşti i-au fost hrană zilnică, iar munţii, cu pădurile pline de viaţă şi şopotitul apei, au rămas o podoabă ce se înfăţişează ochilor lumeşti.

Despre aşezarea fermecătoare a Mănăstirii Sihăstria, Părintele îmi spunea: „Părinte Constantin, mănăstirea noastră, vatră de mari valori ale credinţei şi de trăire ale slujitorului lui Hristos, a trecut, de-a lungul timpului, prin multe încercări, dar, aşa cum grăiau bătrânii noştri duhovnici, candela vieţii ei nu s-a stins, duhul dragostei dintre Părinţi nu